III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ŞI SOCIAL EUROPEAN

A 560-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN (CLĂDIREA JDE) – INTERACTIO, 27.4.2021-28.4.2021

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind guvernanța datelor la nivel european (Legea privind guvernanța datelor)

[COM(2020) 767 final]

(2021/C 286/08)

Raportor: **Giuseppe GUERINI**

Coraportor: **Marinel Dănuț MUREȘAN**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 11.12.2020
	Parlamentul European, 14.12.2020
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	31.3.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	27.4.2021
Sesiunea plenară nr.	560
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/abțineri)	234/3/13

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea de regulament privind „guvernanța datelor”, care integrează și completează Directiva (UE) 2019/1024 ([1]) („Directiva privind datele deschise”), concentrându-se asupra datelor deținute de entitățile din sectorul public și supuse drepturilor terților.

1.2. CESE consideră această inițiativă utilă și necesară, deoarece prelucrarea, stocarea și schimbul de date digitale devin din ce în ce mai importante nu numai din punct de vedere economic, ci și social și civil, implicând persoane fizice, administrații și întreprinderi într-un mediu de reglementare complex și structurat.

1.3. CESE consideră că este esențial să se adopte un cadru armonizat de norme, care să poată trezi încredere în rândul cetățenilor, consumatorilor și IMM-urilor, în special al microîntreprinderilor, în ceea ce privește protejarea corespunzătoare a datelor lor, pentru a promova oportunități de dezvoltare pentru operatorii economici, precum și pentru organismele din domeniul cercetării și dezvoltării.

([1]) JO L 172, 26.6.2019, p. 56.

1.4. CESE este de acord cu obiectivul Comisiei de a aplica regulamentul care face obiectul prezentului aviz autorităților, organismelor publice și organismelor de drept public, pe baza unei abordări solide care să vizeze toți actorii din sfera publică, indiferent de forma lor organizatorică.

1.5. CESE consideră că este important ca, atunci când gestionarea și prelucrarea datelor, prin utilizarea inteligenței artificiale, privește domeniul muncii, să se prevadă forme adecvate de consultare prealabilă și de negociere privind problemele lor cu partenerii sociali. Societatea civilă organizată trebuie, de asemenea, implicată când astfel de instrumente afectează drepturile cetățenilor.

1.6. CESE sprijină propunerea de a identifica autoritățile naționale responsabile cu asigurarea unei supravegheri adecvate a noilor norme.

1.7. CESE este de acord cu utilitatea înființării unor puncte de contact în fiecare stat membru și recomandă, prin urmare, ca acestea să fie accesibile tuturor părților interesate, astfel încât să se asigure o funcționare eficientă și să se promoveze buna cooperare cu organizațiile societății civile și cu partenerii sociali.

1.8. CESE salută propunerea de reglementare a organizațiilor care se ocupă de „gestionarea altruistă” a datelor și apreciază regula conform căreia aceste organizații trebuie să aibă statut juridic de entități fără scop lucrativ și să urmărească obiective de interes general, în condiții de independență și autonomie față de alte organizații care urmăresc obiective lucrative în gestionarea datelor.

1.9. CESE consideră că posibilitatea, prevăzută de regulament, de a recunoaște utilitatea unui model de „cooperare pentru gestionarea și schimbul de date” ca mijloc de susținere a cetățenilor și a microîntreprinderilor, a întreprinderilor mici și mijlocii, a lucrătorilor independenți și a liber-profesioniștilor, este deosebit de interesantă.

1.10. Modelul cooperatist ar putea fi, de asemenea, un instrument foarte util pentru o gestionare neutră și partajată a datelor. În acest sens, CESE încurajează Comisia și statele membre să sprijine cetățenii, IMM-urile și organizațiile acestora să ia inițiative de dezvoltare a unor organizații mutuale de gestionare și schimb de date.

1.11. CESE consideră că protecția datelor cu caracter personal, pe lângă protecția identității digitale și a vieții private reprezintă aspecte fundamentale ale „guvernanței datelor”, fiind direct legate de respectarea demnității umane și a drepturilor fundamentale. Din acest motiv, se consideră esențial să se recunoască drepturile de proprietate asupra datelor cu caracter personal, pentru a permite cetățenilor europeni să controleze utilizarea datelor lor.

2. **Propunerea Comisiei**

2.1. Propunerea Comisiei care face obiectul prezentului aviz urmărește:

(i) să pună la dispoziție informațiile publice în vederea reutilizării, în situațiile în care astfel de date fac obiectul unor drepturilor altor persoane;

(ii) să faciliteze schimbul de date între întreprinderi;

(iii) să permită utilizarea datelor cu caracter personal în conformitate cu Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD);

(iv) să permită utilizarea datelor din motive altruiste.

2.2. Propunerea integrează și completează Directiva (UE) 2019/1024 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public (Directiva privind datele deschise), concentrându-se pe datele deținute de entitățile din sectorul public care fac obiectul drepturilor unor terți.

2.3. Propunerea se bazează pe articolul 114 din TFUE și are ca obiectiv apropierea actelor cu putere de lege și a practicilor administrative ale statelor membre pentru a asigura fluxul de date în Uniunea Europeană într-un mediu de reglementare armonizat, care să garanteze o consolidare adecvată a pieței interne în ceea ce privește circulația datelor deținute de entitățile din sectorul public.

2.4. Capitolul I din regulament definește domeniul său de aplicare, precizând că acesta prevede:

(i) condițiile de reutilizare, în cadrul UE, a anumitor categorii de date deținute de entități din sectorul public;

(ii) un cadru de notificare și supraveghere pentru furnizarea de servicii de schimb de date;

(iii) un cadru pentru înregistrarea voluntară a entităților care colectează și prelucrează date puse la dispoziție în scopuri altruiste.

2.5. Capitolul II creează un mecanism pentru reutilizarea anumitor categorii de date din sectorul public, a căror utilizare este condiționată de respectarea drepturilor altor persoane. Protecția drepturilor terților poate fi relevantă, în special, pentru protecția datelor cu caracter personal, dar și pentru protecția drepturilor de proprietate intelectuală și a confidențialității comerciale.

2.6. Statele membre vor trebui să înființeze un punct de contact unic pentru a sprijini cercetătorii și întreprinderile inovatoare implicate în identificarea datelor adecvate și vor trebui să instituie structuri de sprijinire a organismelor din sectorul public cu mijloace tehnice corespunzătoare și o abordare în cunoștință de cauză a cadrului de reglementare al sectorului.

2.7. Capitolul III urmărește să sporească încrederea în partajarea de date cu și fără caracter personal și să reducă costurile de tranzacție aferente schimbului de date între întreprinderi, precum și între întreprinderi și consumatori, prin crearea unui regim de notificare pentru furnizorii de servicii de partajare de date și a unui cadru de reglementare pentru activitățile acestor entități. Furnizorii vor avea obligația de a rămâne neutri în ceea ce privește datele schimbate, fără posibilitatea de a utiliza astfel de date în alte scopuri.

2.8. Capitolul IV urmărește să faciliteze altruismul în materie de date puse la dispoziție în mod voluntar de către persoane fizice sau întreprinderi pentru o cauză comună. În special, acesta prevede posibilitatea ca organizațiile care se implică în activități bazate pe altruismul în materie de date să se înregistreze ca „organizații de promovare a altruismului în materie de date recunoscute în UE”, pentru a spori încrederea în operațiunile lor.

2.9. Se are în vedere și elaborarea unui formular european comun de consimțământ privind altruismul în materie de date, pentru a reduce costurile de obținere a consimțământului și pentru a facilita portabilitatea datelor.

2.10. Capitolul V stabilește cerințele pentru funcționarea autorităților desemnate să monitorizeze și să pună în aplicare cadrul de notificare pentru furnizorii de servicii de partajare de date și entitățile care desfășoară activități bazate pe altruismul în materie de date. Capitolul conține, de asemenea, dispoziții care vizează protecția efectivă a drepturilor persoanelor și, în special, dreptul de a depune o plângere administrativă și/sau de a recurge la o cale de atac judiciară împotriva deciziilor autorităților sectoriale desemnate.

2.11. Capitolul VI instituie „Comitetul european pentru inovare în domeniul datelor”, care va facilita dezvoltarea de bune practici de către autoritățile statelor membre, în special sub aspectul prelucrării cererilor de reutilizare a datelor și asigurării unei practici consecvente în ceea ce privește cadrul de notificare pentru furnizorii de servicii de partajare de date și pentru altruismul în materie de date.

2.12. Capitolul VII permite Comisiei să adopte acte de punere în aplicare privind formularul european de consimțământ privind altruismul în materie de date, în timp ce capitolul VIII conține dispoziții tranzitorii pentru funcționarea regimului general de autorizare pentru furnizorii de servicii de partajare de date și dispoziții finale

3. **Observații generale**

3.1. Propunerea Comisiei pare a fi adecvată și necesară, deoarece prelucrarea, stocarea și schimbul de date digitale devin din ce în ce mai importante nu numai din punct de vedere economic, ci și social și civic, implicând persoane fizice, administrații și întreprinderi într-un mediu de reglementare complex și structurat.

3.2. Utilizarea avansată a datelor digitale poate, într-adevăr, permite dezvoltarea de noi produse și creșterea eficienței proceselor de producție tradiționale, poate stimula cercetarea, poate combate încălzirea globală și poate îmbunătăți utilizarea resurselor energetice și de apă, protejând în același timp sănătatea umană într-un mod tot mai eficace.

3.3. Utilizarea eficace și virtuoasă a datelor implică posibilitatea de a partaja și de a face schimb de volume mari de date, exploatând puterea de calcul a mașinilor cu inteligență artificială atunci când se prelucrează și se operează astfel de date pentru obiective de interes comun tot mai ambițioase. Un exemplu în acest sens este schimbul de date pentru detectarea bolilor în timp util prin imagistică.

3.4. Complexitatea și cantitatea de date produse, extrase și transferate în fiecare clipă au dat naștere unor întreprinderi, organizații și entități care s-au specializat în gestionarea datelor sau în brokeraj de date în vederea schimbului, atât în scop comercial, cât și într-o logică de interes general orientată către urmărirea binelui comun (în special în scopuri de cercetare științifică).

3.5. În contextul economic și tehnologic actual, datele reprezintă o resursă foarte valoroasă și utilă, însoțită de importante aspecte etice, economice și politice, cu un impact foarte semnificativ asupra competitivității și concurenței nu numai între întreprinderi, ci și între state. Prin urmare, este oportun ca Comisia să intervină în definirea unui cadru de reglementare proporțional și clar pentru guvernanța publică a datelor, astfel încât valoarea acestora să fie protejată nu numai din punct de vedere economic, ci și strategic, în diversele domenii în care capacitatea de a deține și de a prelucra date digitale este importantă.

3.6. În ceea ce privește datele sensibile și, în special, cele privind sănătatea, CESE consideră că este util să se conceapă și să se generalizeze bune practici operaționale, cum ar fi cea adoptată de Microsoft, care a ales să își avertizeze clienții atunci când unele autorități guvernamentale au solicitat societății să divulge datele cu caracter personal ale clienților ei.

3.7. CESE recunoaște și apreciază că principalul obiectiv al propunerii Comisiei este de a crea condițiile necesare pentru ca cetățenii, consumatorii, lucrătorii independenți și profesioniștii, precum și întreprinderile (în special întreprinderile mici și microîntreprinderile) să facă schimb de date, știind că acestea vor fi gestionate de organizații reglementate și supravegheate în mod corespunzător, pentru a stimula încrederea și a construi un cadru de reglementare care să fie pe deplin compatibil cu valorile și principiile Uniunii Europene.

3.8. CESE reamintește, după cum a afirmat deja în avizele sale anterioare, că, în ceea ce privește guvernanța datelor și instrumentele de inteligență artificială, este necesar un cadru de reglementare european pentru a asigura transparența și trasabilitatea algoritmilor, controlul uman asupra instrumentelor IA și respectarea drepturilor fundamentale.

3.9. De asemenea, ar trebui să se țină seama de faptul că, atunci când aceste instrumente de inteligență artificială sunt introduse la locul de muncă, Comisia Europeană trebuie să stabilească norme pentru consolidarea dialogului social și a negocierii prin consultarea prealabilă a reprezentanților lucrătorilor, și trebuie să încurajeze înființarea de comitete sau de observatoare naționale privind utilizarea instrumentelor de inteligență artificială, care să implice toate părțile interesate: consumatori, întreprinderi mici și mijlocii, asociații profesionale, reprezentanți ai lucrătorilor și ai societății civile organizate.

3.10. De asemenea, ar fi important ca regulamentul să faciliteze o cale de omologare a condițiilor generale de utilizare a serviciilor de gestionare a datelor, astfel încât, în cazul în care încalcă standardele de protecție publicate de UE, clauzele din contracte privind transferul sau accesul la date să poată fi anulate de către instanță. În același scop, CESE recomandă armonizarea și consolidarea principiului consimțământului prin simplificarea procedurii de acceptare sau de refuzare a cookie-urilor.

4. **Observații specifice**

4.1. CESE salută faptul că propunerea Comisiei este conformă cu principiile proporționalității și subsidiarității prevăzute în tratate, deoarece elaborează și propune norme care nu sacrifică prea mult interesul privat în raport cu obiectivul urmărit în ceea ce privește schimbul de date și utilizarea virtuoasă a acestora.

4.2. Din acest motiv, un regulament menit să asigure norme uniforme și aplicabile simultan în întreaga piață internă pare a fi instrumentul cel mai adecvat, întrucât reglementările naționale diferite ar fi ineficiente și ar genera costuri excesive de conformitate pentru întreprinderile europene, în special pentru IMM-uri, împiedicând fluxul adecvat de date.

4.3. Prin urmare, alegerea instrumentului de reglementare utilizat este cea mai în măsură să urmărească construirea unei piețe europene în care datele să poată circula în mod virtuos prin intermediul unui cadru de reglementare armonizat, capabil să creeze încredere în rândul cetățenilor, consumatorilor și întreprinderilor mici și mijlocii în ceea ce privește protecția adecvată a datelor lor și să genereze oportunități de dezvoltare și creștere pentru operatorii economici, precum și pentru organismele din domeniul cercetării și dezvoltării.

4.4. CESE este de acord cu obiectivul Comisiei de a aplica regulamentul care face obiectul prezentului aviz autorităților publice, organismelor publice și organismelor de drept public, așa cum se întâmplă deja în cazul normelor privind achizițiile publice, astfel încât să se asigure, pe baza unei abordări solide, o aplicare cu adevărat eficientă și extinsă a normelor, care să vizeze toți actorii din sfera publică, indiferent de forma lor organizatorică.

4.5. Din acest punct de vedere, este, de asemenea, proporțional și coerent cu abordarea generală a noilor norme ca întreprinderile publice să fie exceptate de la aplicarea acestora, având în vedere modelul lor organizațional, care se inspiră din ce în ce mai mult din modelele antreprenoriale și de piață.

4.6. CESE sprijină dispoziția legislativă de la articolul 6, conform căreia „[o]rganismele din sectorul public care permit reutilizarea categoriilor de date menționate la articolul 3 alineatul (1) pot percepe taxe pentru autorizarea reutilizării acestor date", ele trebuind „să fie nediscriminatorii, proporționale și justificate în mod obiectiv și nu trebuie să restrângă concurența". În acest sens, ar trebui subliniat faptul că întreprinderile, IMM-urile, microorganizațiile, organizațiile mici și organizațiile din economia socială furnizează numeroase date autorităților, date care au costuri ce pot fi semnificative și al căror impact, în special pentru IMM-uri, ar trebui luat în considerare la stabilirea tarifelor.

4.7. De asemenea, este acceptabil și binevenit faptul că metodologia de calculare a taxelor ar urma să fie publicată în avans și că aceasta ar trebui să se bazeze în mod necesar pe costurile de gestionare și partajare a datelor, mai degrabă decât pe un sistem diferit de calculare a costurilor, care poate fi asimilat unei licențe de utilizare a datelor.

4.8. CESE atrage atenția asupra necesității ca schimburile de date să aibă loc în conformitate cu articolul 101 din TFUE privind înțelegerile anticoncurențiale. În special, va fi important să se respecte orientările Comisiei privind acordurile de cooperare orizontală sub forma schimbului de informații, pentru ca entitățile care fac schimb de informații să nu afecteze transparența pieței, încurajând coluziunea între competitorii direcți și reducând concurența în detrimentul bunăstării consumatorilor, a întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor, denaturând astfel competitivitatea normală a piețelor.

4.9. CESE sprijină cu fermitate identificarea autorităților naționale (articolele 12 și 20) care trebuie să asigure o monitorizare adecvată a eficacității noilor norme stabilite de Comisie și este de acord cu cerințele pe care aceste autorități vor trebui să le îndeplinească în temeiul articolului 23.

4.10. Pentru a preveni utilizarea necorespunzătoare a bazelor de date la nivel național sau european, supravegherea utilizării datelor ar trebui să fie făcută de diferitele autorități naționale implicate, în colaborare cu Comisia Europeană.

4.11. În ceea ce privește organizațiile implicate în activități bazate pe altruismul în materie de date și condițiile generale de recunoaștere a acestor entități, este de apreciat că propunerea de regulament precizează că organizațiile membre trebuie să aibă statut juridic de entități fără scop lucrativ, care urmăresc obiective de interes general și, mai ales, să fie independente și autonome, în special în raport cu alte organizații care urmăresc obiective comerciale sau lucrative în gestionarea datelor.

4.12. Aceste caracteristici, împreună cu instituirea unui registru public specific dedicat acestor entități, răspund în mod adecvat nevoii de transparență, de protecție a drepturilor și intereselor cetățenilor și întreprinderilor, care caracterizează schimbul altruist de date. Rezultatul este consolidarea nivelului de încredere al tuturor părților interesate.

4.13. CESE este convins de utilitatea înființării unui punct de informare în fiecare stat membru, astfel cum se prevede la articolul 8 din propunerea de regulament. Acest punct de informare trebuie să fie foarte accesibil tuturor părților interesate, pentru a asigura o funcționare eficientă și pentru a promova buna cooperare cu organizațiile societății civile și cu partenerii sociali.

4.14. În cele din urmă, este deosebit de binevenit faptul că capitolul III din regulament se referă la posibilitatea de a înființa *cooperative pentru gestionarea și schimbul de date*, ca mijloc de favorizare a cetățenilor (lucrători, consumatori, întreprinzători) și a micilor întreprinderi și a întreprinzătorilor individuali, care nu ar fi în măsură să acceseze sau să prelucreze cantități mari de date în mod individual. În acest sens, CESE încurajează Comisia și statele membre să sprijine organizațiile de IMM-uri, pentru ca acestea să lanseze inițiative colective în vederea dezvoltării unor astfel de organizații mutuale pentru gestionarea și schimbul de date.

4.15. Forma de cooperare și formele de colaborare par, în general, deosebit de adecvate pentru a gestiona intermedierea, schimbul sau partajarea de date între cetățeni (lucrători, consumatori, antreprenori) și întreprinderi, deoarece, în special, forma cooperatistă permite ca interesele de gestionare a datelor să coincidă în cazul persoanelor vizate și al cooperativei care deține datele și, care, în acest caz, aparține persoanelor vizate, și ar putea asigura, prin urmare, o guvernanță participativă partajată între cetățeni, întreprinderi și antreprenori, care ar putea juca un rol dublu, atât de „contribuitori", cât și de utilizatori și beneficiari ai datelor. Acest mecanism ar putea sprijini climatul de încredere și deschidere care pare a fi o condiție necesară pentru buna guvernanță a datelor în cadrul pieței unice digitale europene.

4.16. În acest sens, CESE consideră că este necesară o cooperare eficace cu organizațiile societății civile, cu partenerii sociali și cu organizațiile profesionale.

4.17. În ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal, CESE subliniază că legislația europeană consideră că protecția vieții private și respectarea demnității umane reprezintă o parte esențială a drepturilor fundamentale și inviolabile ale omului. Cu toate acestea, protecția adecvată a acestor drepturi este amenințată de utilizarea distorsionată a datelor obținute printr-un consens care nu este întotdeauna obținut în mod simplificat. Există, de asemenea, cazuri mai grave în care datele sunt însușite ilegal prin uzurparea identității. Instanțele judiciare din unele state membre au condamnat în mod repetat „furtul de date". Recunoașterea furtului înseamnă recunoașterea dreptului de proprietate asupra datelor.

4.18. Prin urmare, CESE recomandă recunoașterea drepturilor europene de proprietate asupra datelor digitale, pentru a permite oamenilor (lucrători, consumatori, antreprenori) să controleze și să gestioneze utilizarea propriilor date sau să interzică utilizarea lor. Aceasta ar deschide calea unor acțiuni colective cu o legitimitate juridică clară, al căror scop este de a preveni sau de a controla accesul la datele persoanelor și de a facilita gestionarea acestor date în vederea creării pieței digitale europene.

Bruxelles, 27 aprilie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ANEXĂ

Următorul punct din avizul secțiunii a fost respins în favoarea unui amendament adoptat în acest sens, dar a primit cel puțin o pătrime din voturile exprimate:

1.6. CESE sprijină propunerea de a identifica autoritățile naționale responsabile cu asigurarea unei supravegheri adecvate a noilor norme și, în acest sens, subliniază că autoritățile de protecție a datelor cu caracter personal deja existente în statele membre ar putea fi implicate în punerea în aplicare a normelor menționate în propunerea Comisiei, pe baza experienței dobândite, fără a crea noi autorități.

4.9. CESE sprijină cu fermitate identificarea autorităților naționale (articolele 12 și 20) care trebuie să asigure o monitorizare adecvată a eficacității noilor norme stabilite de Comisie și este de acord cu cerințele pe care aceste autorități vor trebui să le îndeplinească în temeiul articolului 23. În acest sens, fără a aduce atingere libertății organizaționale a statelor membre, CESE subliniază că autoritățile deja active în domeniul protecției datelor cu caracter personal dispun de o expertiză tehnică și de reglementare considerabile în acest sector. Prin urmare, punerea în aplicare a normelor vizate de propunerea Comisiei ar putea intra chiar în sarcina acestora, fără a se crea noi autorități.

Rezultatul votului:

Voturile în favoarea amendamentului (adică eliminarea textului de la acest punct):	124
Voturi împotrivă:	94
Abțineri:	27